

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо протидії злочинам на ґрунті ненависті за ознаками сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності)»

1. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Відповідно до Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (стаття 3); кожен має право на повагу до його гідності (частина перша стаття 28).

За позицією Конституційного Суду України держава, виконуючи свій головний обов'язок - затвердження і забезпечення прав і свобод людини (частина друга статті 3 Конституції України) повинна не тільки утримуватися від порушень чи непропорційних обмежень прав і свобод людини, але й вживати належних заходів для забезпечення можливості їх повної реалізації кожним, хто перебуває під її юрисдикцією. З цією метою законодавець та інші органи публічної влади мають забезпечувати ефективне правове регулювання, яке відповідає конституційним нормам і принципам, та створювати механізми, необхідні для задоволення потреб та інтересів людини (Рішення № 2-рп/2016, від 01.06.2016 р.).

З огляду на вказане держава має не тільки утримуватись від дій, що становлять порушення конституційних прав і свобод, але й запроваджувати належне законодавство, яке б забезпечувало належне реагування на вчиненні порушення з боку приватних осіб.

Однією із стратегічних цілей Національної стратегії у сфері прав людини, затвердженої Указом Президента від 25 серпня 2015 року № 501/2015, є створення ефективної системи запобігання та протидії дискримінації. У результаті реалізації Стратегії в Україні має забезпечуватись ефективне розслідування злочинів, вчинених з мотивів расової, національної, релігійної та іншої нетерпимості, та притягнення винних осіб до відповідальності.

Кримінальний кодекс України містить низку статей в Загальній (67) та Особливій частинах (115, 121, 122, 126, 127, 129, 294), які передбачають більш суворе покарання за злочини, скоєні з мотивів расової, національної або релігійної нетерпимості (що є злочинами на ґрунті ненависті), а також стаття 161, яка встановлює кримінальну відповідальність за розпалювання національної, расової чи релігійної ворожнечі та ненависті, а також за дискримінацію за відкритим списком ознак.

Таким чином, незважаючи на те, що на даний час саме поняття “злочин ненависті” в українському законодавстві відсутнє, фактично така категорія злочинів визнається, але тільки за трьома згаданими мотивами. Якщо ж злочин був скоєний з мотивів нетерпимості до сексуальної орієнтації особи (групи осіб) або її

гендерної ідентичності, чинне законодавство не передбачає за нього суворішого покарання, і, таким чином, не визнає його як “злочин ненависті”.

План дій до вказаної Національної стратегії передбачав, що у 2016 році відповідними органами влади буде розроблено та подано до Кабінету Міністрів України проект Закону щодо забезпечення покарання за злочини, скоєні з мотивів нетерпимості, зокрема за такими ознаками як сексуальна орієнтація (зміни до п. 3 ст. 67, ч. 2 ст. 115, ч. 2 ст. 121, ч. 2 ст. 122, ч. 2 ст. 126, ч. 2 ст. 127, ч. 2 ст. 129, ст. 293). Однак, відповідний законопроект станом на сьогодні не внесено.

У щорічній доповіді про стан дотримання прав людини в Україні за 2019 рік Уповноважений Верховної Ради України з прав людини наголошує, що “необхідно звернути увагу на факт існування в країні радикально налаштованих організацій, які відкрито заявляють про свою позицію нетерпимості до людей з відмінною сексуальною орієнтацією, а також до будь-яких змін гендерної приналежності”. У доповіді також вказується, що потребує прискорення виконання пункту 3 розділу 105 Плану дій вказаної Національної стратегії, яким передбачено розроблення та подання на розгляд Кабінету Міністрів України законопроекту про внесення змін до чинного законодавства України з метою забезпечення покарання за злочини, вчинені з мотивів нетерпимості, за такими ознаками, зокрема, як сексуальна орієнтація (зміни до пункту 3 статті 67, частини другої статей 115, 121, 122, 126, 127, 129, статті 293 КК України).

З огляду на вказане та враховуючи бездіяльність органів державної влади щодо розроблення необхідного законопроекту вбачається за необхідне парламенту розглянути відповідні зміни до вказаних положень Кримінального кодексу України.

2. Мета

Метою проекту Закону є вдосконалення положень Кримінального кодексу України щодо порядку притягнення до відповідальності за злочини проти життя та здоров'я людини, вчиненні на ґрунті нетерпимості за ознакою сексуальної орієнтації або гендерної ідентичності.

3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту

Законопроектом пропонується доповнити статтю 67 Кримінального кодексу України такою обставиною, яка обтяжує покарання за вчинення злочину як сексуальна орієнтації особи або її гендерна ідентичність. Законопроектом, також, передбачається, що така ознака є обов'язковою для врахування судом при розгляді справи.

Крім того, законопроект передбачає доповнення статей 115, 121, 122, 126, 127, 129, 293, та 294 КК України такими окремими мотивами вчинення відповідних злочинів як нетерпимість до сексуальної орієнтації особи (групи осіб) або її гендерної ідентичності. Це забезпечить призначення судом адекватного покарання за вчинення злочинів проти людини на ґрунті ненависті за такими ознаками.

Законопроект також передбачає доповнення Кримінального кодексу України новою статтею 1611 (Публічні заклики до ворожнечі, насильницьких дій, переслідування або приниження гідності за ознакою сексуальної орієнтації або гендерної ідентичності), яка передбачає окремий склад злочину у вигляді публічних закликів до ворожнечі та нетерпимості, насильницьких дій, переслідування чи приниження гідності осіб чи груп осіб або до пошкодження чи знищення їх майна за ознакою сексуальної орієнтації або гендерної ідентичності.

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Реалізація положень даного законопроекту після його прийняття не потребує внесення змін до інших законів України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування.

Реалізація законопроекту не потребує фінансових витрат із Державного бюджету України.

6. Запобігання корупції

У проекті Закону відсутні правила і процедури, які можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень.

7. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття проекту Закону

Прийняття цього законопроекту дозволить врегулювати належний порядок притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення злочинів проти людини на ґрунті нетерпимості до сексуальної орієнтації особи (групи осіб) або її гендерної ідентичності.

**Народний депутат України
(посвідчення №302)**

Ольга Василевська-Смаглюк

СЕДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: ВАСИЛЕВСЬКА-СМАГЛЮК ОЛЬГА МИХАЙЛІВНА
Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA104000000552B3C006C944101
Дійсний до: 02.01.2021 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 302д9/1-2020/26679 від
08.04.2020

54350